

Ob vpisovanju v šole

Slovenski starši in družine se spet naha-
jajo pred važnim in odločilnim vprašanjem
vpisovanja svojih otrok v slovenske šole.
Vprašanje, ki se že tako vsako leto ponavlja,
se ne tiče samo njih, marveč je tudi temelj-
na zadeva vseh, vzgojiteljev in vse naše na-
rodnostne skupnosti.

Zato ni odveč, če se ob vpisovanju v šole
vsaj nekoliko zamislimo in tudi spregovori-
mo v teh dnevih, ko moramo dajati naši šoli
in našemu narodnemu telesu novih sokov za
krepko rast.

Večkrat se sprašujemo, kje tiči vzrok, da
obstaja še vedno precejšnje število naših
staršev, ki imajo gluha ušesa, ko jih kliče
sveta dolžnost do lastnih otrok in do skup-
nosti, ter vpisujejo svoje hčere in sinove v
šole, kjer se ne bodo učili v materinem jezi-
ku in ne navzeli duha očetne kulturne dedi-
ščine.

Izgovori so že stari, zastareli in jalovi. Še
do nedavna je bila pretveza, da so starši po-
siljali otroke v italijanske šole, strah, da bo-
do prišli s tem ob službo in kruh. V dobi
fašizma in ponekod še do zadnjih časov so
res take grožnje, tudi tihe, tega ali onega pri-
pravile, da je svoje otroke poslal tja, kamor
ne pritičejo ne po državni ne po moralni po-
stavi. Danes, v demokratičnih časih, če jih
hočemo tudi mi z dejanji potrditi, pa nihče
več ne jemlje staršem pravice, da poskr-
bijo svojim potomcem že v šolskih letih u-
strezno izobrazbo in vzgojo.

Mnogi izpodnikajo sami temelje in ugled
našim šolam. Modrujejo, češ da slovenske
šole ne nudijo novim časom ustrezne izobraz-
be. To so zlasti meščanski in bogatejši sloji,
ki pa v isti sapi kričijo, da slovenske šole u-
sihajo. Svoje otroke ali vsaj enega od dveh
pa vpisujejo drugam. Žal, da so v tej vrsti
tudi nekateri šolniki na slovenskih šolah,
njih otroci pa na italijanskih. Po pravici se
naša javnost sprašuje, čemu ne gredo tudi
sami tja!

Ugledu naših šol in tudi vpisovanju vanje
škodujejo tudi tisti, ki blatijo te šole in šol-
nike, če se ti nočejo za šolsko delo vpregati
v ojnice te ali druge struje, v kake strankar-
ske organizacije in ideologije. Prišlo je v na-
vado, da ocenjujejo delo in usposobljenost
učiteljev in profesorjev po njih strankarski
ali idejni pripadnosti, ne pa po njih zmož-
nostih za resnično poučevanje in vzgajanje
otrok in dijakov v svobodno osebnost in stro-
kovno zmogljivost.

Dijakom zastavljajo kaki navidez časn-
karji tudi zanjarska vprašanja, da se ti po-
tem lahko miselno izražajo o šoli in svo-
jih učiteljih ter profesorjih kot o nekem jar-
mu, ki jim ga tlači za vrat sedanja »potroš-
niška« družba.

Od naših šol odvrtaajo naše poštene ro-
jake tudi tisti, ki vpijejo ali pišejo, da ne

VSI BI RADI LE KORISTI

Prejšnji četrtek je vlada objavila ukrepe,
s katerimi bi hotela ozdraviti gospodarsko
stanje v Italiji in zagotoviti izvedbo nekate-
rih že sklenjenih reform, za katere pa ni de-
narja. Da bi dobila potrebna finančna sred-
stva — 300 do 350 milijard — je z novimi
ukrepi obdavčila in s tem podražila neka-
tere reči, ki po mnenju ministrov ne spa-
dajo v nujno potrošnjo. Med drugim je po-
dražila bencin za 22 lir pri litru, kolkovani
papir (polo) za 200 lir (od 400 na 600), pri-
stojbino za potne liste za 3000 lir (na 4000
lir), pristojbino za šoferske izkaznice ter
takse za registracijo novih avtomobilov, a
samo za avtomobile večjih kubatur.

Ukrepi so izzvali skoro splošno nezado-
voljstvo, kljub temu, da je ministrski pred-
sednik Colombo v mirnem in jasnem govoru
še isti večer pojasnil, da so dolgo premišlja-
li, kako bi čim manj prizadeli manj pre-
možne sloje. Vsi, tudi delavci se hudujejo
zaradi zvišane cene bencina. Nekatere sindi-
kalne zveze (prva pa seveda KPI) so že
izjavile, da se bodo borile proti novim vlad-
nim ukrepom, ker da so nesocialni. Po nji-
hovem so premalo zadeli bogatejše, zlasti
podjetniške kroge. Verjetno je, da se bodo
začele v kratkem zato nove stavke.

Vendar pa vse sindikalne zveze niso pritr-
dile tem stališčem in za zdaj vlada v sindikal-
nem taboru neenotnost glede bodočih akcij.
Jasno pa je, da KPI in sindikati, ki so pod
njenim vplivom, iz političnih razlogov ne mo-

prevladuje v teh šolah slovenski duh. Mnogi
izmed takih »kritikov« pa se sami kre-
tajo v nenašem okolju in pošiljajo sami
lastne otroke v italijanske šole. Če je takim
ljudem res še kaj do slovenstva na naših šol-
ah in imajo stvarne pritožbe — včasih tudi
resnične — do kakih šolnikov, naj se obr-
nejo na vodstva zavodov, naj se oglašijo na
roditeljskih sestankih, ne pa da podtalno
rujejo ter vplivajo, da postane ta in ona slo-
venska družina brezbrizna do naših šolskih
ustanov.

Našteli smo le nekaj vzrokov, ki tudi hro-
mijo vpisovanje otrok v slovenske šole. Ne
bomo zanikali, da tudi na naših šolah še
marsikaj manjka, od potrebnih učbenikov,
preko šolskih poslopij do rednega staleža
strokovnih moči. Tega pa ne bo rešilo cene-
no godrnjanje, ampak stvarno prizadevanje
vsega našega občestva.

Tistim slovenskim staršem, ki so že ali
še bodo vpisali svoje otroke v slovenske šole,
pa gre vsa čast in hvala. Le oni bodo dali
svoji krvi dobro moralno, idejno in narod-
nostno vzgojo. Le preko takih naših družin
bo postala naša šola to, kar mora biti: temelj
in stržen narodove skupnosti!

R. B.

rejo in nočejo pristati na vladne ukrepe,
ker jim gre predvsem za zrušenje sre-
dinsko-leve koalicije in sedanjega vladnega
sistema, ne pa za ozdravljenje gospodarstva.
To bi namreč le utrdilo vlado leve sredine
in dokazalo pravilnost njene gospodarske in
socialne politike.

Tisti, ki kritizirajo vlado zaradi ukre-
pov proti gospodarskemu zastoju, pa ne ve-
do, kako bi sami rešili sedanje gospodarske
probleme. Zahtevajo le odločne »strukturne«
reforme, ki naj bi italijansko gospodarstvo
in družbo čimbolj približale socialističnemu
sistemu. Toda takih sistemov je več. Obsta-
jajo sovjetski, kitajski, kubanski, albanski
in jugoslovanski sistem. Obstajal je tudi Dub-
čekov. Kakšnega bi rada levica v Italiji? O
tem si očitno nihče ni na jasnem, morda
niti KPI.

Vlada je skušala obvarovati gospodarstvo
samo pred novimi bremenmi, glede na hudo
obremenitev, ki jo je doživelo s poviški plač
zaradi lanskih in letošnjih stavk, in še zaradi
splošnega gospodarskega nazadovanja iz raz-
nih drugih razlogov, med katerimi ni ravno
zadnji pomanjkanje novih investicij in zao-
stajanje terciarnih dejavnosti. Temu so vzrok
že dosedanja visoki davki. Zdaj gre za to, da
bi dohodke, ki jih bo dobila država z novimi
obdavčitvami, čimbolj smotno in pametno
porabili za ozdravljenje deficita zavodov so-
cialno-zdravstvenega zavarovanja, za gradnjo
ljudskih stanovanj, za gospodarske investici-
je in za drugo. Če se bo vladi to posrečilo,
bo morda izvlekla Italijo iz sedanjih gospo-
darskih in političnih težav. Če pa ne, pa bo
nastopila še hujša gospodarska in politična
kriza, ki zna biti usodna za italijansko demo-
kracijo.

Slab znak za bodočnost je v tem, da do-
zdevno nihče ne razume, da so potrebne žrtve
vseh za ozdravljenje položaja. Vsak bi rad
prevalil žrtve na druge. Značilno je, da so
prvi zakričali in začeli stavkati lastniki dir-
kalnih konj in lekarnarji, ki po splošnem
mnenju ne spadajo med najbolj revne sloje
v Italiji.

Dober znak pa je v tem, da so bili mini-
stri vseh štirih sredinsko-levih strank enot-
ni pri izdelavi novih ukrepov proti gospo-
darskemu zastoju, kar dokazuje precejšnjo str-
njenost nove sredinsko-leve koalicije in obe-
ta za zdaj dokajšnjo politično stabilnost. Po-
litična stabilnost pa je tudi predpogoj za
učinkovitost gospodarskih ukrepov.

In še enkrat je treba reči, da bo vse od-
visno od tega, koliko čuta odgovornosti bo-
do pokazali tako politični kot podjetniški
in sindikalni dejavniki. Rešitev ni v iskanju
neprestanih novih konfliktov, ampak v porav-
navanju spornih zadev v interesu skupne
blaginje.

Nemški list očita Cerkev v Jugoslaviji „polovičarstvo“

Razširjeni nemški tednik »Publik« je prinesel v svoji 34. letošnji številki (21. avgust) članek o razmerah in razpoloženju v katoliški Cerкви v Jugoslaviji. Članek ima naslov »Strah pred "zahodno" prenovitvijo«, s podnaslovom »Reforma jugoslovanske Cerkve tiči še v začetkih«, napisal pa ga je Wolfgang Grycz. Članek, ki obsega več kot pol strani, očita katoliški hierarhiji v Jugoslaviji, da ima strah pred cerkveno prenovitvijo po zahodnih vzorih; ta strah pa jo zavaja v »polovičarstvo in pasivnost«.

Wolfgang Grycz trdi, da je v Jugoslaviji, kot je razvidno iz podatkov, dovolj novih duhovniških poklicev, da pa so duhovniki slabo pripravljeni, ker je njihovo izobraževanje v bogoslovnih semeniščih »nazadnjaško«. Negativno presoja časnikar tudi dejstvo, da prihaja velika večina bogoslovcev s kmetov, ni pa jih iz velikih mest, kot npr. iz Zagreba. Ker duhovniki torej ne poznajo velikomestnega okolja in razmer, se v velikomestnem okolju ne znajdejo. Temu pripisuje časnikar dejstvo, da je v glavnem mestu Hrvaške, v Zagrebu, samo 7-10 odst. praktičnih katoličanov.

Grycz tudi očita katoliški Cerкви v Jugoslaviji, da se še ni poskusila približati pravoslavni Cerкви. To je po njegovem tudi pripri-

sati preveč konservativnemu, nekonzilskemu zadržanju ter preveliki boječnosti mnogih škofov, ki da tudi zavirajo objavljane polne resnice o današnjih razmerah v katoliški Cerкви. Gryczevemu pisanju se pozna, da ga je napisal s hudim nerazpoloženjem do cerkvene hierarhije na Hrvaškem in v Sloveniji, ker ne vidi v njenem prizadevanju nobene resnično pozitivne plati in nobene olajševalne okolnosti. Članek spremlja posnetek s ceste, verjetno v Zagrebu, na katerem je videti skupino s kitaro in dve redovnici, kako gredo dozdevno brezbrizno drug mimo drugega.

—o—

NOVA ŠTEVILKA »ZALIVA«

Nova, 24.-25. številka revije »Zaliv«, ki je izšla nedavno, prinaša naslednjo vsebino: Rajko Trošt piše o Niccolu Tommaseu, Josip Merku o »okoliciškem bataljonu« l. 1868, Irena Žerjal-Pučnik nadaljuje »Tragedijo na grobljah«, Lovro Brezar razmišlja o državi pod naslovom: »Kaj, kje je tvoj brat?«, Nevenka Mandič je objavila pesem »Lišaji«, objavljena so nadaljnja Resova pisma Bevku, Ivana Placer piše o »Mrtvih vaseh«, Radoslava Premrl nadaljuje svoje spomine na brata in medvojno dogajanje na Primorskem, Boris Pahor pa svoja razmišljanja in komentarje »Iz dnevnika«. Beno Zarnik je prispeval »Donkihotsko zgodbo«.

Sledi še nekaj polemičnih člankov, anketa o južnotirolskem »paketu« in naši narodni skupnosti ter drugo.

VARUJMO OTROKE PRED CESTNIMI NESREČAMI

V Nemčiji postane v dneh, ko je šola, 30 odst. več otrok žrtev cestnega prometa kot med počitnicami. Podobno je drugod.

Strokovnjaki za vprašanja prometa priporočajo, naj bi starši in šola naučili otroke osnovnih prometnih pravil, zlasti naj ne hodijo čez cesto, kjer ni črt za pešce, svetlobnih prometnih znakov (rdeča in zelena luč). Otroci si radi in hitro zapomnijo prometne znake in pravila.

PAPEŽ OBSODIL NUDIZEM

Papež Pavel VI. je ostro ožigosal in obsodil nudizem kot eno »glavnih družbenih epidemij, ki napravljajo življenje tako nizkотно in žalostno«.

»Vidimo, da danes prevladuje poskus, da bi napravili iz telesa prvenstveni princip življenja, in prav te dni so prišli do očitnega in nemoralnega povečevanja nudizma, erotizma in panseksualizma. Tako se človek žival vedno bolj in brezmejno degradira. Zakaj bi se potem čudili, če zmagujejo v življenju uživanje, egoizem, zločinstvo in mamila,« je rekel papež v nagovoru romarjem.

Hkrati pa je papež izrazil upanje, da bo sta v mladini zmagala čut za dostojanstvo in čistost in da bodo mladi zavrnila hinavščino, ki govori o osvoboditvi od takojmenovanega tabuja dostojnosti in poštenosti navad. Po papeževem prepričanju je namreč nova generacija dovzetna za krščansko mišljenje, ki hoče, da se telo podvrže duši in to ne brez asketičnega napore. Zato bo mladi rod nedvomno znal zavrniti kvarjenje morale, ki poplavlja ves svet,« je rekel papež.

Ta papeževa obsodba nudizma je sledila kot odgovor na neokusno poslanico angleške kraljice, s katero je ta pozdravila nekaj »kongres« nudistov v Angliji, najbrž iz želje po »popularnosti«.

ZEMLJEVIDNI NAPAD

Prejšnji teden so se razvile v indijskem glavnem mestu Novem Delhiju velike protestne povorke desničarskih strank proti Sovjetski zvezi. Kri so razburile nove sovjetske izdaje zemljevidov, kjer so nekateri obmejni indijski pasovi vključeni v meje kitajske republike. V povorki so demonstranti nosili tablice z napisi proti Kosiginu zaradi »zemljevidnega napada« na Indijo, proti Indiri Gandhi, češ da vodi filozofsko politiko, ki da jo mora spremeniti. Na vogale ulice, kjer je sovjetsko poslanstvo, so pribili tablice z napisi »Dubčekova ulica«. Vlada se je nekoliko udala pritisku, ki ga podpira tudi socialistična stranka »Praha« in je prepovedala vse zemljevide, kjer niso točno označene sedanje indijske meje.

PO BENCIN ČEZ MEJO

Odkar se je podražil bencin v Italiji, se je povečal promet pred bencinskimi črpalkami v Sežani, Novi Gorici in drugod na jugoslovanski strani meje. Zlasti ob koncu tedna so čakale vrste italijanskih avtomobilov pred črpalkami na oni strani.

To morda ne bo dolgo trajalo, ker se govori o podražitvi bencina tudi v Jugoslaviji.

Kljub temu so se bencinarji v Trstu že začeli pritoževati in groziti s stavko, če vlada ne ustreže njihovi stari zahtevi — dodelitvi določenega kontingenta bencina po nižji ceni za Trst, s čimer bi bili kos konkurenci cenejšega jugoslovanskega bencina.

Zaenkrat pa nič ne more ustaviti avtomobilistov, ki se vozijo po bencin na jugoslovansko stran.

SKORAJ NEVERJETNO

Po vsej Italiji je vzbudil velikanski vtis v javnosti grozoten umor in samomor v Rimu. Markiz Camillo Casati Stampa, eden najbogatejših ljudi v Italiji, je z lovsko puško ustrelil svojo 41-letno ženo in njenega 25-letnega ljubčka, nekega postopaškega rimskega študenta, nato pa še samega sebe. Iz markizovega dnevnika je policija razbrala, kakšno naravnost fantastično razvratno življenje sta imela zakonca. Mož sam je plačeval tega in druge mlade moške za njihove »usluge« ženi, kar je potem zraven stoječ fotografiral.

Markiz je zapustil 19-letno hčerko iz prvega zakona, ki bo podedovala sicer milijarde, ne pa dobrega imena.

—o—

Od zasedbe Tibeta po kitajskih komunistih je že 72.000 Tibetancev zbežalo v tujino, največ v Indijo. Tibetanski narod šteje komaj okrog milijon ljudi.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

„Alfa Romeo“ v Sloveniji

Kot je poročala ital. agencija »Ansa«, bo podjetje »Kosmos« v Ljubljani začelo prihodnje leto z montiranjem avtomobilov »Alfa Romeo« in sicer modelov »Giulia 1300« in »1750«. To je naznanil tudi beograjski dnevnik »Politika express«, ki tudi objavlja, da določa pogodba z omenjenim milanskim podjetjem Alfa Romeo, da bo izdelala tovarna »Kosmos« približno 1800 avtomobilov Alfa Romeo na leto.

SLOVENIJA UVAŽA DELAVCE

V Sloveniji je danes zaposlenih 125.000 delavcev iz drugih republik Jugoslavije. Kakih 25 odstotkov na novo zaposlenih delavcev v Sloveniji je v zadnjih letih prišlo iz drugih republik. Lani, na primer, je bila petina od 563.000 vseh zaposlenih v Sloveniji Hrvatov, Srbov, Makedoncev, Črnogorcev in Bosancev.

To presenetljivo število je zdaj republiški zavod za zaposlovanje uporabil za izdelavo bodoče politike zaposlovanja in izobraževanja v Sloveniji. V Sloveniji je namreč vedno

močnejše čutiti pomanjkanje domače delovne sile. To je med drugim posledica razmeroma nizkega prirastka aktivnega prebivalstva; le-ta je v minulem petletnem razdobju znašal samo 0,7 odstotka, medtem ko bo v prihodnjem petletnem razdobju verjetno še nižji in bo znašal po dosedanjih ocenah kvečjemu 0,6 odstotka. Med tem časom je naglo poraslo število na novo odprtih delovnih mest.

Danes je v Sloveniji kakih 2500 nezasedenih kvalificiranih delovnih mest: zato je dotok delovne sile v Slovenijo kar zaželen. V pristojnih slovenskih krogih zavračajo trditve, da delavci iz drugih republik zasedajo delovna mesta tistih Slovencev, ki so odšli na delo v tujino. Gre namreč za kakih 60 do 80 tisoč Slovencev, ki so zaposleni zunaj svoje republike. Toda to so v glavnem kvalificirani delavci, medtem ko prihajajo iz drugih republik v Slovenijo v glavnem nekvalificirani delavci.

(Primorske novice, 28.8.70)

Dvigniti hočejo Kolumbovo ladjo „Santa Maria“

Skupina ameriških morskih arheologov (ki so se specializirali za arheološke raziskave pod morjem) in oceanografov namerava dvigniti z morskega dna blizu severovzhodne obale Haitija Kolumbovo ladjo »Santa Maria«, eno izmed treh, ki so sestavljale njegovo pomorsko odpravo, s katero je odkril Ameriko.

Ladja je zagazena med koralne čeri. Potopila se je v noči med 25. in 26. decembrom 1492, morda prav zaradi prevnetega »obhajanja« božičnih praznikov na krovu. Arheologi namreč domnevajo, da je posadka zaradi praznikov nekoliko preveč pila in bila tudi bolj brezskrbna in morda tudi bolj neprespana kot navadno. Tako je ladja trčila ob koralno čer in se počasi potopila. »Santa Maria« je bila poveljniška ladja in na krovu je bil tudi Kolumb. On in posadka sta se preselila na ladjo »Nina«, najmanjšo v odpravi. Tretjo ladjo, »Pinto«, je Kolumb že prej odposlal nazaj v Evropo, da je odnesla španskemu kralju veselo novico o odkritju novih dežel.

»Santa Maria«, je bila trijambornik, z nosilnostjo skoro 200 ton. Dolga je bila okrog 30 in široka pet metrov. Ameriški arheologi, ki jih podpira ustanova »Santa Maria Foundation« v Chicagu, so z letala odkrili ladijski trup na morskem dnu. Menijo, da je 95 odst. verjetno, da gre prav za Kolumbovo ladjo. Potapljači so ugotovili, da je ladja popolnoma prekrita s školjkami in rastlinjem. Njene mere odgovarjajo Kolumbovi ladji. Na površino so dvignili že kakih dvajset predmetov z ladje, po katerih pa še ni mogoče s popolnostjo reči, da je potopljena ladja prav »Santa Maria«, kajti taki predmeti so bili tudi na drugih ladjah tistega časa. Gotovost bo

dosežena šele tedaj, ko bodo dvignili celotno ladjo in vse predmete, ki so med potapljanjem zdrsnili z nje ali pa so jih odplavili valovi in morski tok.

Naznanilo ameriških arheologov, da bodo dvignili ladjo, ki je verjetno Kolumbova, je vzbudilo veliko zanimanje po vsem svetu, zlasti pa seveda v Ameriki. Ladja — kolikor je pač ostalo od nje — bi postala največja arheološka in turistična privlačnost vse Amerike.

KAKŠNO VREME BOMO IMELI SEPTEMBRA?

Vremenoslovska služba italijanskega letalstva predvideva, da se bo septembra menjavalo lepo in grdo vreme. Začetek meseca bo lep, nakar se bo vreme poslabšalo. Približno teden dni bo trajalo spremenljivo vreme. V drugi tretjini meseca se bo vreme izboljšalo skoraj po vsej Italiji razen v alpskem in predalpskem pasu, ki zajema tudi Furlanijo - Julijsko krajino. V tretji tretjini meseca bo spet slabo vreme, zlasti na severnih in jadranskih področjih.

Novi uspehi v boju proti raku

Prof. Leon Sachs, strokovnjak za genetične raziskave na Weizmannovem inštitutu v Rehovothu v Izraelu, je naznanil, da se mu je posrečilo spremeniti eno rakasto celico krvi nazaj v normalno krvno celico. To je bil prvi posrečeni preizkus te vrste na svetu.

»Če ga bo mogoče ponoviti, se bodo morda odprle nove perspektive v boju proti leukemiji«, je rekel prof. Sachs, ki velja za enega največjih izraelskih znanstvenikov. Je še sorazmerno mlad, ima namreč le 46 let, je poročen in ima štiri otroke. Te dni je dobil iz Združenih držav veliko vsoto — okrog 150 milijonov lir — za nadaljevanje svojih raziskav za zdravljenje leukemije. Morda se mu bo posrečilo, da bo odločilno pripomogel, da bo človeštvo rešeno strahu pred eno najhujših krvnih bolezni. Imel je devet let, ko je njegova družina zbežala pred Hitlerjem iz Nemčije v Anglijo. Kot 28-letni znanstvenik pa se je preselil v Izrael.

Približno pred letom dni so Sachs in njegovi asistenti odkrili, da je postalo okrog

15 odstotkov leukemičnih rakastih celic, ki so jih opazovali v laboratoriju, spet zdravih brez kakršnegakoli zunanjega kemičnega ali drugačnega posega. Po zapletenih laboratorijskih preizkusih se je zdaj prof. Sachs po srečilo izdelati postopek, s katerim lahko ozdravi vseh 100 odst. bolnih celic. To mu je bilo mogoče zaradi odkritja dveh elementov, od katerih eden sili zdrave celice, da se začne bolezensko razmnoževati in povzroči rakasti proces, drugi element pa deluje v obratnem, zdravilnem smislu. Zdaj gre za to, da se odkrije vzrok, zakaj postanejo celice rakaste in nato spet ozdravijo.

Sachs in njegovi pomočniki menijo, da so že odkrili ta vzrok, kar pa bo treba dognati z dolgimi preizkusi. Denar, ki so mu ga dale na razpolago ameriške ustanove, dokazuje, kakšno važnost pripisujejo v Združenih državah in v svetu njegovim raziskavam. Istočasno namreč dela prof. Sachs tudi preizkuse za ugotavljanje vzrokov in zdravljenje drugih vrst raka, npr. tistega, ki ga povzroča kajenje cigaret.

POTOVANJE PO SKANDINAVIJI

VIATICUS

VII.

Isto se dogaja pravzaprav danes povsod, saj so tudi prodajalne tiska v Italiji natrpane s tiskanim pornografskim materialom, le da lahko gre dankska oziroma mednarodna industrija pornografije v tem še veliko dalje. To ji dovoljujejo danski zakoni. Iz tega ali onega razloga so prišli danski zakonodavci do prepričanja, da je bolje dovoliti svobodno proizvodnjo in širjenje pornografije, kakor da bi to omejevali z zakoni. Baje so psihologi dognali, da svobodni promet s pornografijo manjša število najhujših spolnih zločinov, kot npr. umore. Praksa jim bo dala morda prav, ali pa tudi ne. Kolikor sem mogel videti, se Danci sploh ne ustavljajo več pred takimi knjigarnami, morda so se že vsega tega naveličali. Pač pa se ustavljajo pred takimi izložbami turistov in nekateri tudi vstopijo. Mislim, da večino proizvodnje te vrste pokupijo tuji turisti, ki se potem doma bahajo s takimi »spominki«.

Köbenhavn ima veliko lepih cerkva in palač — najlepši je seveda kraljev grad —, glede hotelov pa je bolj na tesnem. V boljših hotelih so cene izredno visoke, do 10.000 lir za noč, brez vsakega luksusa, s klavno kopalnico.

Končno še nekaj o podnebjju. Ves čas, kar sem bil v Köbenhavnu, je pihalo in veter je prav dišal po morju ter je bil precej hladen,

čeprav je toplomer kazal 26 stopinj Celzija. V nobeni skandinavski prestolnici ni tako občutiti bližino morja kot v Köbenhavnu.

V gotovosti, da se bom še srečal s Köbenhavnom, ko se bom vračal, sem se naslednjega jutra odpeljal naprej proti severu, do ladijskega broda proti Švedski. Vlak vozi skozi lepa köbenhavenska predmestja, ki so napravljala v toplem poletnem soncu s svojim razkošnim rastlinjem čisto južnjaški vtis. Po umetnih jezercih na vrtovih se prevažajo labudi. Pred vilami stoje belo pleskani jambori, s katerih vihra dankska zastava. Pred nešteti hišami taki jambori in rdeče zastave z belim križem veselo plapolajo nad to domovino srečnih ljudi — ali ki bi vsaj morali biti srečnejši kot ogromna večina človeštva, saj jim ne manjka ničesar, kar je po splošnih pojmihi nujno za srečo: niti blaginje, niti lepota, niti svoboda in niti izobrazba. Toda za mater, ki sem jo videl malo prej, kako je peljala na bolniškem vozičku svojega morda desetletnega fantka v sloviti zabaviščni park »Tivoli« v središču mesta, in za njenega hromelega otroka Dankska najbrž le ni dežela sreče.

Na steni nekega cestnega nadvoza je z velikimi črkami nekdo napisal ime NIXON, pri čemer je napravil črki X kavljce, tako da je dobila obliko kljukastega križa. Pozneje sem

se prepričal, da so skrajnolevičarske študentovske skupine v Skandinaviji sicer številčno zelo majhne — v prestolnicah štejejo le nekaj sto pristašev, morda kakih 5 odst. študentov — vendar so propagandno zelo aktivne. Čeprav ti mladi v obleki, obnašanju, frazeologiji in v vsem drugem skoraj po opičje posnemajo Američane, je vendar uperjena njihova propaganda ost predvsem proti Američanom, njihove simpatije pa veljajo Vietnamcem. Njihov idealizem je skoraj ganljiv, kar ni mišljeno ironično. Zdi se, da so trdno prepričani, da se da s cestnimi demonstracijami in z napisi po zidovih zmagati nad »imperializmom«.

Skandinavska mladina je globoko poštena, pri tem pa precej naivna, kar je morda posledica skandinavske zgodovine, ki se odvija daleč od najhujših konfliktov na svetu, in tako so nagnjeni k temu, da delijo spopadajoče se sile v »dobre« in »hudobne«, v »imperialiste« in v »žrtve«, po tehniki črno-belega razločevanja. O resničnem političnem položaju v svetu in celo v Evropi so zelo slabo poučeni. Zdi se, da jih politična literatura tudi ne zanima, le ideološka. Njihove simpatije in antipatije zato niso odprte na razumske politične razloge, ampak na čustva. Hočejo dobro in to dobro identificirajo s simboli, kot so zastava Vietnamske osvobodilne fronte ali izraz »socializem«, medtem ko do stvarnih problemov, ki so jim bliže, ne najdejo konkretnega odnosa. Toda njihov idealizem je tako iskren in njihov prepričanje, da so do jeli vso resnico, tako globoko, da ostane človek razorožen.

(dalje)

Tržaškega

Dela za postavitev spomenika v Nabrežini

Kot smo že nekajkrat poročali, so v Nabrežini v teku priprave za postavitev spomenika padlim v narodnoosvobodilnem boju in v čast vsem tistim občanom, ki so žrtvovali svoje življenje v boju proti fašistični in nacistični strahovladni. Predvideno je, da bo spomenik, katerega idejni načrt je izdelal arhitekt Dario Jagodica, slovesno odkrit še to jesen, s čimer bo naša občinska skupnost hkrati na najbolj dostojen način proslavila 25-letnico osvoboditve.

Pripravljalni odbor, ki ga poleg predstavnikov krajevne sekcije partizanskega združenja sestavljajo predstavniki antifašističnih strank ter zastopnik občinske uprave, je že opravil precejšnje delo. Pridni domači kamnoseki že klešejo velike bloke marmorja, ki so ga dala na razpolago nekatera nabrežinska kamnoseška podjetja; na trgu v Nabrežini pa je že pripravljen prostor, kjer bo postavljen spomenik. Sedaj je treba izvršiti še nekatera zidarska dela, to je pripraviti železobetonski podstavek, na katerem bodo sloneli marmornati bloki, ter opraviti še druga dela, ki jih predvideva načrt arh. Jagodice.

Kdor je videl ta načrt, bo gotovo priznal, da bo spomenik veliko umetniško delo, ki bo ohranilo trajno kulturno vrednost. S tem se bodo devinsko-nabrežinski občani najlepše oddolžili spominu žrtvam fašističnega in nacističnega terorja.

Prepričani smo, da bodo vsi naši slovenski prebivalci in vsi resnično demokratično čuteči občani še dalje sodelovali pri uresničevanju te važne pobude in tudi prispevali h kritju stroškov, ki jih seveda ni malo. Kot znano, lahko vsakdo nakaže svoj prispe-

vek pri nabrežinski posojilnici ali pri hranilnici v Sesslanu.

DNE 14. T.M. PRVA SEJA OBČINSKEGA SVETA V NABREŽINI

Devinsko-nabrežinski občinski odbor je na seji dne 31. avgusta sklenil, da bo prva seja občinskega sveta, izvoljenega na volitvah dne 7. junija, v ponedeljek, 14. t. m. ob 18. uri.

Starejši odbornik Corberi, ki po odstopu dosedanjega župana dr. Legiša začasno opravlja županove posle, je že razposlal vabila novoizvoljenim občinskim svetovavcem.

Dnevni red seje predvideva izvolitev župana in občinskega odbora.

OBČINSKA SEJA NA REPENTABRU

V petek, 28. avgusta, se je sestal na redni seji repentaborski občinski svet. O problemih, ki so bili predmet razprave, velja omeniti predvsem sklep, da bo občinska uprava nudila jamstvo za del posojila, ki ga bo najel Konzorcij kraškega vodovoda za preureditev in zlasti ojačenje vodovodnega omrežja.

Štiridesetletnica strel v Bazovici

Štirideset let je poteklo, odkar so odjeknili smrtni streli na gmajni pri Bazovici.

Tista tla, oškropljena od krvi štirih naših mučnikov Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča, so že štirideset let posvečena kot naš narodni tempelj.

6. september 1930 — 6. september 1970!

Razdobje štirih desetletij. V tako dolgem

na področju nabrežinske, zgoniške in repentaborske občine.

Občinski svet je dalje sklenil odstopiti 5 tisoč kvadratnih metrov zemljišča za zgradnjo Zadružne mlekarne, ki so jo ustanovili živinorejci iz vse tržaške pokrajine. Zaradi važnosti te pobude je občinski svet določil prodajno ceno 100 lir za kv. m.

Daljša razprava je nastala ob vprašanju spremembe dosedanjega regulacijskega načrta. Za predlog občinskega odbora so glasovali svetovalci večine, medtem ko je bila opozicija proti, češ da je imela premalo časa na razpolago za globljo proučitev problema.

Na vprašanje socialista Colje, ali se občinski odbor zanima, da bi Konzorcij za živinozdravniško službo nastavljal živinozdravnika, ki obvlada slovenski jezik, je župan pojasnil, da je natečaj napisal pokrajinski živinozdravnik, kajti tako predpisuje zakon. Pričakuje se, da se bodo natečaja udeležili tudi slovenski živinozdravniki.

Vsekakor bo od vodstva konzorcija, ki ga sestavljajo zastopniki občin Repentabor, Zgonik in Nabrežina, odvisno, če se bo upošteval tisti člen konzorcialnega statuta, ki predvideva, da imajo pri nastavitvah prednost uslužbenci z znanjem italijanščine in slovenščine.

V galeriji Tergeste razstavlja od 29. avgusta do 11. septembra slikar Angelo Renar. Razstavlja zlasti motive iz starih delov Trsta.

— o —

Praznik farnega zavetnika na Opčinah

Morda so se letos Slovenci na Opčinah bolj potrudili, da bi praznovali zavetnika sv. Jerneja kot drugekrat. Dogodki pred nekaj meseci, ko so neki nacionalni italijanski neustrpneži nepietetno kričali v župnijski cerkvi, so opozorili domačine, da morajo braniti svoj slovenski obstoj celo v svoji lastni cerkvi. Pravim, da je bilo morda prav zaradi tega letošnje praznovanje zavetnika, ki so ga izbrali naši očetje pred davnimi leti, toliko bolj spontano. Na predvečer godu sv. Jerneja je daroval večerno mašo in pridigal škofov vikar msgr. Škerl. Veličastno razsvetljena cerkev in ubrano petje sta spominjala na polnočno mašo. Zelo lepa je bila tudi cerkvena slovesnost te nedelje, ki je bila posvečena župniji. Obkraj je zelo lepo pel domači cerkveni pevski zbor pod vodstvom organista in skladatelja Maliča.

Drugi del praznovanja je bil v župnijski dvorani Finžgarjevega doma. V sporedu sta prevladovala petje in glasba. Začel je ansambel s svojo himno Moj rodni kraj... G. kaplan Pohajač je izrekel pozdrav, za pozdravom je igral ansambel naprej. Zatem so nastopili pevci cerkvenega pevskega zbora pod vodstvom g. Maliča. Potem so zapele štiri pesmi mlade skavtinje in to zelo ljubko in ubrano. Na orgle jih je spremljal Janko Beličič. Spet

so se oglasile električne kitare, klarinet, orgle, harmonika in bobni. Igrali so moderne, domače in tuje, a vse veselo in sproščeno. Vmes je prijetno pel ob spremljavi vseh teh instrumentov Aleš Lupinc.

Glasbi je sledil veseli prizor, ki so ga odigrale Barbara, Anka, Evelina, Tanja, Patricia in Norma. Temu je sledil še en nastop domačega cerkvenega pevskega zbora, prireditev pa so zaključili trije najmlajši: bratca sta igrala, sestra pa je zapela Moj očka ima konjička dva. Prizore je povezoval v vselem tonu in zelo spretno in prijetno Jože Peterlin, ki je vabil k nadaljnjim prosvetnim prireditvam v Finžgarjevem domu in napovedal odkritje kipa F. S. Finžgarju, ki ga je izdelal akad. kipar Fr. Gorše.

Po prosvetnem sporedu se je razvila družabnost v notranjih prostorih stavbe. Ljudje so posedli za mizo in lahko naročili jedačo in pijačo. Zdaj se je oglasila pesem izza miz in se je sprožil prijeten pogovor faranov, ki je trajal v pozni večer.

Slovenski Openci so bili zelo zadovoljni. Upajo, da bo ostala ta tradicija praznovanja farnega zavetnika vsako leto, tako v domači cerkvi, v prosvetni župnijski dvorani in v prijetnem družabnem razpoloženju. Vse to farane povezuje v lepo skupnost. V. M.

razponu časa zatonejo vsakdanji dogodki že v pozabo. Umor štirih junakov za pravice in svobodo naroda je skušala fašistična justica zakriti z nekimi pravnimi in državno-obrambnimi razlogi. V resnici pa je bil vnebovpijoči zločin nad ljudstvom, ki je do takrat prenašalo že deset let samo sramoto in udarce, požiže domačije in izgone z rodni tal.

Zato bo spomin teh čistih žrtev živel trajno sedanj, ki bo te dni ves vsaj v duhu pokleknil pred spomenik bazoviških ždtev, kako visoki zublji narodne zavednosti in skupnosti so vzplapolali ob njihovi smrti.

Poznali smo vse štiri kot može trdih dejanj, ne teoretičnega junaštva; poznamo jih kot tiste zavedne sinove svojega naroda, ki so v plamenih groze dali svojemu ljudstvu vse, svoje srce in življenje.

Zato bo spomin ter čistih žrtev živel trajno v duši in srcu nas in vseh naših potomcev, ki preko njihovih žrtev in njih blagoslova dvigamo k soncu pravice in svobode naš obraz.

Bodi nam vedno sveta misel na žrtve vseh štirih in na zemljo od njih krvi prepojeno!

Spominska slovesnost v Bazovici

Slovenske politične in kulturne organizacije iz Trsta in Gorice se bodo v soboto, 5. septembra, oddolžile spominu bazoviških junakov. Po položitvi vencev bodo spregovorile žive priče predvojnega in medvojnega trpljenja našega naroda. Nato bodo pevci s pesmijo počastili spomin bazoviških junakov in vseh tistih, ki so trpeli in žrtvovali svoje življenje slovenstvu in naši lepši bodočnosti.

Spominska svečanost bo pri spomeniku, v Bazovici. Nanjo vabimo vse rojake, posebej pa predstavnike naših kulturnih, političnih in športnih organizacij.

Začetek komemoracije: točno ob 16. uri.

SMRT V MLADOSTI

V soboto popoldne se je smrtno pone- srečila na cesti Terza Armata 19-letna trgov- ska pomočnica Loredana Bajc. Uslužbena je bila v Košičevi trgovini čevljev na Travni- ku. Omenjenega dne se je vozila s svojim av- tom po dolgi in ravni cesti, ki pelje od sana- torija čez polje do železniškega prevoza na Tržaški cesti. Blizu Mlakarjevih delavnic ji je pretekel cesto pes. Ko se mu je skušala izogniti, je treščila v občinski zid in je ostala na asfaltu s prebito lobanjo. Odpeljali so jo hitro v goriško, potem v videmsko bolnišni- co, kjer pa je v ponedeljek zjutraj zaradi hu- diih poškodb umrla.

Žalost ob prerani smrti pokojnice je med vsemi, ki so jo poznali, tem globlja, ker se je Loredana komaj pred dobrimi tremi mese- ci poročila s prevoznikom Frankom Bajcem iz Gorice.

NOVO LICE

Nova predmestja, kot tisto svete Ane za- daj za kapucini, potem v Stražicah okoli cer- kve svetega Jožefa in naselje ob pevskem mostu, dajejo goriškemu mestu že povsem novo lice. Prav tako tudi nove stavbe pri stolnici, na Korzu in tja proti sodnji vzbujajo začudenje marsikaterega goriškega izse- ljenca, ki se vrača po dolgih letih ob počit- cah na obisk v domovino.

Le stari del mesta od Travnika proti se- veru je še po večini ohranil nekdanjo podo- bo. Pa tudi ta se počasi spreminja. Celo v nekdanji Gosposki, sedaj Carduccijevi ulici se bo marsikaj spremenilo. Goriška hranilni- ca ali Mont bo začela skoro docela spremi- njati svojo palačo. Pročelje na ulico, ki je umetniško zaščiteno, bo pa ostalo tako, kot je sedaj. Med obnovitvenimi deli se bodo Montovi uradi preselili v Hojakovo hišo v isti ulici, kjer je bila še do nekaj dni tega odprta znana kavarna »Viatori«. Tako bo tudi to poslopje dobilo novo lice in s tem tudi zgodovinska »Gosposka« ulica.

POPRAVNI IZPITI

Ravnateljstvo slovenske nižje srednje šole in trgovske šole v Gorici opozarjata, da se bodo začeli popravni izpiti v ponedeljek, 7. septembra ob 8.30. Razporedi so na ogled na razglasnih deskah obeh šol.

Nekaj novic iz Podgore

Volilne obljube in volitve so že mimo. Med obljubami vseh strank smo slišali za- gotovila, da bo pristojna uprava tudi pospe- šila dela pri tistem znanem mostiču, ki pe- lje čez Sočo iz Stražic v Podgoro. Štiri leta so že minula, odkar ga je odnesla narasla voda. Vsako toliko časa ga začnejo poprav- ljati. Ko so ljudje že uverjeni, da bo vendar- le zgrajen in da ga bodo mogli uporabljati, še spet nekaj zatakne in ostane pri polovici. Zdaj je tudi tako. Do polovice struge je iz- peljan, druga polovica proti desnemu bregu pa še čaka. Trije delavci se še nekaj vrtijo na prvi polovici in bodo menda polagali vo- dovodne cevi, ki bodo napeljane s Kalvari- je čez mostič do mestnega omrežja. Hudo- mušneži pa se posmehujejo, češ da bo vode dovolj pri prihodnjih nalivih, ko bo odplav- lena še ta polovica mostiča z vodovodnimi cevmi vred.

Poglejmo pa še malo v domačo cerkev. Naš župnik si precej prizadeva, da bi jo oplešal in do kraja uredil. Kmalu bo nape- ljana električna naprava za pogon zvonov in

stolpne ure. Za stroške so prispevali vsi farani, za kar jim je treba dati priznanje. Pa še nekaj moramo omeniti. Ob cesti okoli Grojne in proti Podgori se opažajo vedno številnejši in večji kupi smeti, ki jih odlagajo prav brez potrebe na taka vidna mesta. Občina bi morala že zaradi tujcev po- skrbeti za vedno večjo čistočo. Domači od- lagavci pa tudi.

VPISOVANJE V DIJAŠKI DOM

Uprava Dijaškega doma sporoča, da mo- rajo starši, ki nameravajo vpisati v prihod- njem šolskem letu svoje otroke v Dom kot redne ali zunanje gojence, vložiti prošnje na posebnih tiskovinah, ki jih dobijo pri upravi zavoda.

Prošnje za sprejem v Slovenski dijaški dom se sprejemajo do izpolnitve vseh raz- položljivih mest.

Vsa pojasnila se dobijo pri upravi Doma v ul. Montesanto 84 vsak delavnik od 10. do 12. ure.

Iz Goriške

Izvolili so župana in odbor

V ponedeljek, 31. avgusta, so se zbrali na novo izvoljeni goriški občinski svetovavci k prvi redni seji. Navzoči so bili vsi razen prof. Bratuža od SDZ in socialdemokrata Tacchinardija; od 40 izvoljenih občinskih mož torej le 38. Tacchinardiju so namreč o- sporavali izvoljivost, ker je že član pokrajins- ke nadzorne komisije, kar ni združljivo z mestom občinskega svetovalca. Pač pa je občinski svet takoj potrdil kot njegovega na- slednika Maria Ziberno, ki je za Tacchinar- dijem prejel na isti listi največ glasov. Zi- berna je takoj zasedel svoje mesto, tako da je od štiridesetih svetovalcev manjkalo samo dr. Bratuž.

Sejo je vodil bivši župan Martina, kot svetovalec z največjim številom preferenčnih glasov.

Pri drugi točki, volitvi župana, je predla- gal prof. Pagura, voditelj demokristjanske skupine Michela Martino, ponovno za župa- na. Pred volitvami so podali glasovalne izja- ve predstavniki posameznih strank.

Dr. Damijan Paulin in komunistinja Vil- ma Brajnik sta z županovim pristankom pozdravila svetovalce v slovenskem jeziku in sta nato nadaljevala v italijanščini. Sloven- ske besede so misinskega svetovalca Pedron- ija tako razkačile, da je očital županu krši- tev pravilnika.

Pri volitvah za župana je dobil Martina 27 glasov, Pagura enega, osem glasovnic je bilo belih, misini pa so se volitev vzdržali, češ da večina izdaja italijansko Gorico. Raz- vidno je pa tudi, da nista dva člana levosre- dinskih skupin glasovala za Martino.

Za podžupana je bil določen po dogovo- ru strank svetovalec Sergio Rovis. Prejel pa je 27 glasov, prav toliko kot njegov social- demokratski tovariš Fantini. Ker pa je ta starejši, bo pripadlo podžupansko mesto te- mu. Od demokristjanskih kandidatov za od- borniška mesta je prejel Agati 26 glasov, De

Simone in Moise pa po 25. Socialist Tomas- sich je bil izvoljen s 26 glasovi, odborniška namestnika Damijan Paulin 22 glasov in de- mokristjan Ciuffarin 25.

Tako je skoro po treh mesecih dobila tudi goriška občina svoj odbor.

NOVI ŽUPAN

Novi župan Martina je goriškim občinar- jem znana osebnost. Rodil se je v preprosti goriški družini oktobra 1926. Njegov oče, do- ma iz Lecce v južni Italiji, je bil dolgo let skladiščnik v neki vinski veletrgovini na Korzu; mati pa je Slovenka, po rodu iz Ri- hemberka. V družini so bili štirje sinovi in dve hčeri; danes vsi na uglednih položajih.

Martina je opravil v Gorici računovodske šole. Že kot dijak se je živahno udeleževal katoliškega mladinskega gibanja. Še mlad je postal upravni in potem pokrajinski poli- tični tajnik krščansko demokratske stranke. Več let je opravljal posle upravnega ravnatelja glavnega strankinega glasila »Il Popolo« v Rimu. Dvaintrideset let star je bil izvoljen za poslanca v rimskem parlamentu. Od leta 1965 dalje pa je goriški župan. Obenem je tudi podpredsednik gospodarske organizacije Friulia, Mednarodnega sociološkega zavoda v Gorici in Ustanove za srednjeevropska kul- turna srečanja.

Standrež

MIKLOVA ZALA

Prosvetno društvo »O. Župančič« se prav pridno pripravlja za nastop z ljudsko igro »Miklova Zala«. Društveni igralci upajo, da jo bodo lahko podali že proti koncu septem- bra.

Vadi jih učitelj Jožko Marinčič po tri- krat na teden. Igro pa bo režiral član Sloven- skega gledališča v Trstu Stane Raztresen.

Igro so Standrežci podali že leta 1949 in so jo morali trikrat ponoviti. Letos kaže, da bo še bolj zanimiva, ker je na razpolago več tehničnih pripomočkov in bo izvedena v novi predelavi.

Isto prosvetno društvo prireja te tedne tudi šahovski tečaj pod spretnim tehničnim vodstvom. Udeležuje se ga 22 deklet in fan- tov. Take vrste prosvetnega delovanja so vredne pohvale.

ŠOLSKO VPISOVANJE

Še enkrat opozarjamo slovenske starše, da bo trajalo vpisovanje otrok na slovenskih osnovnih šolah na Goriškem od 21. do 26. septembra od 9. ure do 12. Starši, opravite svojo moralno, narodno in človečansko dolž- nost do svojih otrok! Ne odlašajte do zad- njega trenutka!

Na slovenski nižji srednji šoli, kakor tudi na drugih naših srednjih šolah se nadaljuje vpisovanje do 25. septembra.

IZPITI IZ LATINSČINE

Na slovenski nižji srednji šoli je razpisan jesenski izpit iz latinščine za dan 15. sep- tembra. Udeležijo se ga lahko dijaki, ki ga niso izdelali v poletnem roku, pa tudi vsi dijaki, ki so že v prejšnjih letih z uspehom opravili nižji tečajni izpit.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Tisočletnica sv. Heme in zgodovinopisje

Mariborska škofa, redni in pomožni, sta dala letos pobudo za praznovanje tisočletnice rojstva sv. Heme ali Eme, koroško-slovenske kneginje in grofice. Očetova družina kot tudi njen mož sta imela posestva na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem. Rojena je bila najbrže l. 970, a datum njenega rojstva ni točno znan; lahko da se je rodila tudi l. 980. Vendar so v Sloveniji sklenili, da letos obhajajo tisočletnico prve slovenske svetnice. To so storili med drugim z romanjem na njen grob v mestecu Krko (Gurk) na Koroškem.

Hema je bila hči slovenskega plemiča in po starem izročilu se je rodila v očetovem gradu v Pilštajnu na Štajerskem, čeprav je tudi možno, da se je rodila na kakšnem očetovem posestvu blizu Velikovca na Koroškem. Ker je bila vzgojena na dvoru nemškega kralja Henrika II. in cesarice Kunigunde, ki sta bila tudi proglašena za svetnika, so nekateri zgodovinarji sklepali, da je morala biti njena mati Nemka. Toda ta razlog zgodovinsko ni vzdržan, ker dela umetno pregrado med nemškimi in slovenskimi plemiči na takratnem Koroškem. Take pregrade ni bilo. Slovenski plemiči so uživali prav tak ugled kot nemški, ker se med obojimi ni delalo razlike, saj narodnostne razlike v fevdalni dobi niso veliko pomenile, ampak samo stan in ugled, to je moč in bogastvo.

Sploh pa je zgodovinska resnica, da se velik del najodličnejšega plemstva nekdanjih dob na Slovenskem izhajal iz slovensko-karantanskega koseškega plemstva in svobodnjaštva. Iz slovenskih kosezov so izhajali poznejši celjski grofje, ki so bili prvotno doma v gradu Sovneku pri Celju, Windischgrätz, ki so izhajali iz Slovenj Gradca, Turjaški grofje, Herbersteini, Ostrovrharji, ptujski gospodje in še marsikatera plemiška družina. Znano je, da so se vse te plemiške družine najprej smatrale za »kranjske« in šele potem za vse drugo in da so vsi ti plemiči govorili tudi slovensko s svojimi podložniki, hlapci, deklami, kmeti in svojimi slovenskimi vojaki. Tudi slovenske ljudske epične pesmi nikjer ne govore o teh plemičih kot o tujcih. Nemščina pa je bila takrat občevelni jezik v nemškem cesarstvu in so se ga seveda posluževali tudi plemiči na Slovenskem, zlasti uradno in nasproti tujcem (duhovniki in drugi izobraženci so govorili latinsko). Da pa je bila slovenščina običajen občevelni jezik tudi med plemstvom na Slovenskem, kot nekaj samoposebi razumljivega, dokazujejo zanesljivi zgodovinski podatki, tako sloviti pozdrav »Bog vas sprejmi, kralva Venus«, s katerim je koroški vojvoda Bernard Spanheimski l. 1227 sprejel potujočega viteza Ulrika Liechtensteinskega, kot tudi potni zapiski furlanskega kroničarja Santonina in neka provansalska trubadurska pesem, ki omenja v slovenščini dober slovenski kruh, česar se je mogel provansalski vitez naučiti samo od vitezev s Slovenskega, po mnenju nekega zgodovinarja ravno od celjskih grofov, s katerimi je prišel v stik.

Zato je sveta Hema čisto lahko imela ne le slovenskega očeta, ampak tudi slovensko mater in to tembolj, ker nam zgodovinski viri iz tistega časa poročajo še o mogočnih slovenskih plemičih na Koroškem. Samo nerazumljiv kompleks manjvrednosti in majhnosti ne da mnogim slovenskim zgodovinarjem, da bi priznali vrednost zgodovinskim podatkom, in jih zato postavljajo sami na laž in odrivajo sv. Hemo

kot še marsikaj drugega v nemško narodno območje. Tako ni čudno, da so si začeli prilagajati sv. Hemo nemški Korošci, čeprav je bila v resnici Koroška v Heminem času še popolnoma slovenska. Slovenci so segali celo še precej preko koroških mej proti severu in zahodu. Tako je napisala koroška pisateljica Dolores Vieser roman o sv. Hemi, ki ga je izdala v slovenskem prevodu Družba sv. Mohorja v Celovcu, ki prikazuje sv. Hemo kot Nemko, enako njenega moža. Roman je Slovincem — in tudi sv. Hemi — odločno krivičen, pa čeprav kaže neko vzvišeno dobrohotnost do Slovencev. Dоследno pa jih odrija v podrejeno vlogo nasproti Nemcem, čeprav je bil to čas, ko so Karantanci v lastnem jeziku umeščali koroške vojvode na knježjem stolu, kot prej svoje neodvisne kneze.

Slovenci bi morali kazati v obravnavanju svoje zgodovine ne le več narodnega ponosa in samozavesti (v pogledu zgodovine se nimamo ničesar sramovati in marsikateri narod nam lahko zavida našo zgodovino), ampak tudi več spoštovanja do zgodovinskih podatkov. V resnici pa mnogi naši zgodovinarji in časniki pišejo o naši zgodovini samo pod vtisom svojih kompleksov in manjvrednostnih predstav, ne da bi se ozirali na zgodovinsko točnost, ali pod vplivom tujih ponaredb. In tako smo se že tako navadili na to, da se nam zdi kar razumljivo in celo nujno, da nam tujci krajejo našo zgodovino in si skušajo prisvojiti iz nje vse, kar jim prija. Žalostno je le, da to brez odpora dopuščajo tudi uradne ustanove, ki so zadolžene za raziskovanje slovenske zgodovine, kot npr. zgodovinski odsek pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, prepuščajoč obrambo slovenske zgodovine pred pangermanskimi elementi na Koroškem zgolj posameznim za ta vprašanja občutljivejšim časnikiarjem in pisateljem.

Čudno je tudi, da sicer vsepovsod po Sloveniji in v tukajšnjem zamejstvu posvečajo nove cerkve in oltarje svetima Cirilu in Metodu, da

pa ni slišati, da bi kak slovenski kraj posvetil vsaj kako stransko kapelo slovenski svetnici sv. Hemi, čeprav je njeno svetništvo — svetništvo laične ženske v razburkani dobi — v našem času še posebej aktualno in čeprav je bila proglašena za svetnico šele l. 1938, torej v modernem času, kar bi bilo moralo usmeriti pozornost slovenskih vernikov in duhovnikov nanjo.

★

UMRL JE PISATELJ FRANCOIS MAURIAC

1. septembra ob 3.40 je umrl v svojem pariškem stanovanju, kamor so ga bili prepeljali prejšnji večer iz bolnišnice »Pasteur«, francoski pisatelj, Nobelov nagrajenec, François Mauriac. Kmalu, 11. oktobra, bi bil obhajal svoj 85. rojstni dan.

Preden je izgubil zavest, so ga djali v sveto olje in kardinal Villot mu je podelil papežev blagoslov. Ob novici Mauriacove smrti je poslal tudi predsednik italijanske republike Saragat njegovi družini sožalno brzojavko.

Mauriac je 27. aprila lani, prav na dan volitev, padel, ker se mu je zvrtilo v glavi, in si zlomil desno ramo. Ker je bil sam doma — pravkar je hotel oditi volit — je ležal poldrugo uro na tleh, preden so ga našli in mu pomagali. Od tedaj si ni nikoli več popolnoma opomogel, čeprav je bil do zadnjega delaven, zlasti s svojimi komentarji k aktualnemu dnevnemu dogajanju.

Bil je največji katoliški pisatelj modernega časa. Toda žal je sorazmerno malo njegovih del prevedenih v slovenščino. V mnogih svojih romanih je opisoval duševne konflikte med strastmi in vestjo, skušnjavo in vero.

Dejanje njegovih romanov se dogaja največkrat v pokrajini v zaledju Bordeauxa, kjer je prebil svojo mladost.

★

Holandski kardinal Alfrink je izjavil v nemkem intervjuju, da ni nikake nevarnosti, da bi prišlo na Holandskem do razkola zaradi tega, ker bi se del tamkajšnje duhovščine uprl papežu in v rimski Cerkvi. Kot znano, gre predvsem za vprašanje, da bi se duhovniki lahko poročili, in za neke razlike v katekizmu.

V soboto se prično študijski dnevi v Dragi

Kakor smo že poročali, se bodo pričeli študijski dnevi v Dragi v soboto ob 17. uri. Danes prinašamo še razpored razprav.

V soboto: pozdrav, nato prvo predavanje dr. Jožeta Goričarja, univ. profesorja iz Ljubljane: *Socialna preobrazba slovenske družbe*. In kratek koreferat dr. Maksa Šaha, prof. v Trstu, o socialni preobrazbi v zamejstvu. Drugo predavanje: *Današnja slovenska idejno kulturna stvarnost*, govori Ciril Zlobec, pesnik in urednik revije »Sodobnost« v Ljubljani. O idejno kulturni stvarnosti v zamejstvu ima kratek koreferat dr. Vladimir Vretnec, urednik »Mostu« v Trstu.

V nedeljo bo ob 9. uri maševal na kraju zborovanja dr. Stanko Lenič, pomožni škof ljubljanske nadškofije. Podal bo tudi duhovno misel.

Ob 10.30 bo govoril prof. Tomaž Pavšič iz Idrije o kulturni povezanosti. Za njim bo spregovoril dr. Emidij Susič, sodelavec Instituta za mednarodno sociologijo v Gorici o mednarodni povezanosti, nato pa še dr. Erik Prunč, lektor na univerzi v Gradcu, prav tako o

kulturni povezanosti, kot jo gleda predavatelj.

Popoldne se prično razprave ob 16. uri. Najprej bo predaval dr. Maks Miklavčič, dekan bogoslovne fakultete v Ljubljani o *etičnem potencialu in stiski malih narodov pri sodobnem razvoju enotnega človeške družbe*. Kako se odraža ta problem pri manjšini, bo v kratkem koreferatu naznačil dr. Matej Poštovan, časnikiar v Trstu.

Ob 18. uri je na sporedu zadnje predavanje prof. Edvarda Kocbeka, pesnika in pisatelja iz Ljubljane. Govoril bo o *zaprtosti in odprtosti sodobne slovenske kulture*. Kako je s to zaprtostjo oziroma odprtostjo v zamejstvu, bo v kratkem koreferatu naznačil Lev Detela, pesnik in pisatelj z Dunaja.

Po vseh predavanjih bo razprava. Študijski dnevi imajo značaj odkritega izražanja mnenj in pogledov ob spoštovanju vseh nazorov.

Če bo med udeleženci zadosti zanimanja, bo v ponedeljek izlet v tržaško okolico, vsaj tistih, ki bodo prišli iz oddaljenih krajev.

K številni udeležbi vabijo organizatorji.

Društvo slovenskih izobražencev

Sodobno kmetijstvo

Kako obvarovati pridelke pred divjačino

Problem škode, ki jo povzroča divjačina, ni zadovoljivo rešen. Povrh povzročajo nemalo škode ptiči, ki jih po zakonu ne štejemo za divjačino. Zato je toliko bolj potrebno spregovoriti o raznih aktivnih obrambnih sistemih in napravah. Sicer je problem škode oziroma obrambe pred divjačino star vsaj toliko kot človek. Tudi naši kmetovalci so na razne načine skušali varovati svoje pridelke pred divjačino. Toda vsakdo ve, kakšen učinek imajo razna strašila, ki služijo pravzaprav le še otroški in pesniški fantaziji. Razni svetlikajoči se trakovi pa niso zadovoljivo rešili vprašanja. Sodobna tehnika je tudi tu priskočila kmetu na pomoč.

Dandanes poznamo več priprav, ki delajo hrup ali oddajajo od sebe glasove, ki so povsem enaki ptičjim krikom, ko se slednji splašijo ali pa ranijo.

Ropot povzroča navadno poseben top, ki strelja v presledkih od 20 sekund do 20 minut. Kot eksplozijski material služi kalcijev karbid ali tekoči plin, kot ga rabijo v gospodinjstvu. Top takšne vrste je nastavljen vinogradnik iz Dola, onkraj meje, ki je z njim baje zelo zadovoljen in ga uporablja predvsem za plašenje srn, ki povzročajo v vinogradih največ škode.

Podobna priprava za ustvarjanje ropota je posebna elektronska naprava z ojačevalcem, ki deluje s pomočjo baterije. Top strelja zaporedoma z večjo ali manjšo silovitostjo, pač po velikosti površine, ki jo je treba varovati. Priprava je primerna za obrambo pred skoraj vsemi vrstami ptičev.

V zadnjih letih so razvili in preizkusili naprave, ki z ojačevalci oponašajo ptičje klice, ki so baje zelo učinkovite. Do slednje metode so prišli po zaslugi ameriškega zoologa Fringsa, ki se je prvi začel intenzivneje ukvarjati s ptičjimi glasovi. Dandanes je moč oponašati glas skoraj vseh ptičev, ki delajo škodo kmetijskim pridelkom. Ptiči se na to ne privadijo.

To so metode, ki so posebno priporočljive, ker živali ne uničujejo. Treba bi bilo eno ali drugo preizkusiti tudi v naših krajih.

Znana so še drugačna sredstva, ki v obliki vab, prepojenih z raznimi strupenimi snovmi, privlačujejo ptice. Slednji potem ko

požrejo strup, letijo v nekakšni omotici, kar splaši druge ptice. V ZDA so v rabi sredstva za zaščito koruze in pšenice. V Evropi je nemška Bayer uspešno preizkusila sredstvo, ki varuje koruzna polja posebno pred kosi. Sredstva je možno dodajati raznim protizajedavskim škropivom.

Velja poudariti, da so slednji pripravki prepovedani, kajti obstoječi zakoni ne dopuščajo uporabe sredstev, ki bi utegnili zastrupljati divjad.

„Kastovci“ so podjetna in vedra družina

Mnogi naših bralcev so gotovo že postali pozorni na obvestila v našem listu, podpisana s siglo KASTA. Iz njih ni bilo težko razbrati, da gre za ime neke organizacije, ki povezuje ljudi z ekonomskimi interesi. Te dni smo imeli priložnost, da smo zastavili nekaterim odbornikom te organizacije in sicer predsedniku, podpredsedniku in tajnici, ki so zaradi prevelike skromnosti veleli, da se ne omenijo njihova imena, nekaj vprašanj z namenom, da bi našim bralcem in naši javnosti na splošno boljše osvetlili značaj in delovanje ter namene te organizacije.

Kaj točno pomeni sigla »KASTA«?

KASTA - Krožek absolventov slovenske trgovske akademije.

Kako je prišlo do ustanovitve?

Ob 25-letnici ustanovitve naše šole smo organizirali proslavo. Da bi ne ostalo pri tem, smo mislili, da bi bilo pametno obdržati in še poživiti stike, odnose, prijateljstva, ki so bila sklenjena v šolskih klopih. Skupni interesi v življenju (delo), želja ostati v slovenskem okolju, vse to je pripomoglo k ustanovitvi te organizacije.

Kaj so točno njeni nameni?

Namen društva je združevati vse absolvente Slovenske trgovske akademije (sedaj »Ziga Zois«) in pospeševati dejavnosti, ki bi omogočale kulturno in strokovno izpopolnitev članov, in jim na ta način olajšati vključitev v delovno in socialno okolje. Te dejavnosti obsegajo strokovne tečaje in predavanja, družabne prireditve, podpirne in kulturne izmenjave.

— o —

MOTORJI V SREDINI AVTOV

V bodoče naj bi imeli avtomobili motor na sredini, svetujejo tehniki, ker bi imelo to mnogo prednosti pred današnjo prakso motorja spredaj ali zdaj. Motorji v sredini so bili preizkušani na dirkalnih avtomobilih in so se obnesli.

Toda proti tej novosti so še avtomobilske tovarne, ki se le nerade odločijo za radikalne spremembe konstrukcije. To je namreč povezano z velikimi stroški.

6. SEPTEMBER 1930 - 6. SEPTEMBER 1970

Z obsodbo posebnega fašističnega sodišča so bili pred 40 leti ustreljeni v Bazovici štirje slovenski antifašisti BIDOVEC, MARUŠIČ, MILOŠ, VALENCIČ.

Ob tej priložnosti bo v nedeljo, 6. septembra 1970 ob 16.30 na kraju ustrelitve v Bazovici

SPOMINSKA SVEČANOST

Govorila bosta: senator Palo Sema
pesnik Filibert Benedetič

Proslavo bo zaključil Kulturni spored. Istega dne bo ob 10. uri na mestnem pokopališču polaganje vencev na grob žrtev.

Vabljeni!

Odbor za proslavo bazoviških žrtev

Koliko članov ima »KASTA«?

Preko 200. Če računamo, da je šlo skozi Slovenske trgovske akademije preko 400 dijakov, je to še kar zadovoljivo. Vendar je treba gledati ne samo na kvantiteto, ampak še zlasti na kvaliteto. S tem mislimo na število ljudi, ki se pri nas udeležuje ali aktivno ali pasivno. Dosti je takih, ki so člani le na papirju.

V čem obstaja njeno delovanje?

a) Družabnost — važna komponenta, brez katere ni mogoče pritegniti ljudi; b) Strokovnost: predavanje, tečaji in podobno; c) Medsebojna pomoč — Izmenjave informacij o razpoložljivih delovnih mestih — seveda to na strogo osebni ravni; d) v načrtu je ekonomsko-sociološka študija o našem članstvu in o ljudeh, ki so dokončali slovensko trgovsko akademijo. Dandanes je nemogoče programirati delovanje društva, če ne poznamo potreb in želja članstva. Nujna povezanost vodstva s člani, vodstvo naj bo izraz želje članstva.

V svojem družabnem delovanju nikakor nismo zaprt krog, temveč nastopamo kot vsaka druga prosvetna organizacija. Na naše prireditve lahko prihaja kdorkoli.

Kako sodite o možnosti zaposlitve za absolvente slovenskih srednjih šol v Trstu in zlasti slovenske trgovske akademije?

Če je bilo pred nekaj leti še precej težav za zaposlitev slovenskih absolventov (ekonomska in politična situacija), se je v zadnjem času položaj precej spremenil na bolje in kaže, da se bo ta proces nadaljeval. Menimo, da smo mi, ki smo absolvirali slovenske srednje šole, danes na boljšem od naših italijanskih sovrstnikov, ker smo na meji med dvema svetovoma, ki se med seboj dopolnjujeta. Iz tega izhaja težnja našega društva po dejanskem priznanju prednosti naših diplom v primerjavi z diplomami italijanskih šol.

Prav zaradi tega nepovratnega procesa ne moremo stati ob strani pri problemu, ki se naše organizacije ne tiče neposredno, kot je problem slovenske strokovne šole. Upamo, da bo kmalu prišlo do njene ustanovitve... In zakaj si ne bi njeni absolventi prav tako ustanovili lastne organizacije, kot je naša KASTA? Isto naj bi veljalo za ostale slovenske šole.

— o —

Jugoslovanski konzul v Celovcu Željko Jeje bil imenovan na novo službeno mesto. Nasledil ga je Branko Čop, ki je bil svojčas v Celovcu vicekonzul.

Avstrija podpira dvojno specializacijo goveda

Mleko in meso sta proizvoda, od katerih dela prvi živinorejcem čedalje več skrbi, drugi pa čedalje več veselja. Preudarni Avstrijci so šli svoja pota in se niso preveč ozirali na evropsko živinorejsko politiko. Medtem ko so se nekatere države, ki so poklale ogromno svojih krav mlekaric, znašle sedaj, ko je treba vso pozornost obrniti na proizvodnjo mesa, takorekoč brez telet za prirejo mesa, je Avstrija na boljšem, saj je dolga leta skušala dobiti živino, ki bi istočasno dajala dosti mleka in bila tudi primerna za prirejo mesa. To ni šlo brez težav, kajti ena stvar skoraj izključuje drugo, vendar nekaj so le dosegli. Avstriji ni težko spremeniti smeri proizvodnje, ker ima živino, ki ima obe sposobnosti enako dobro razviti (jasno pa je,

da govedo z dvojno specializacijo ne more doseči vrhunskih rezultatov). Tako so tudi našli primerno uporabo za odvečno mleko.

RADIO TRST A

F.J. 47 S M R T V POMLADI

♦ NEDELJA, 6. septembra 1970, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Glasba za kitaro; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Modra puščica«. Dramatizirana zgodba, ki jo je po ročniku G. Rodarija napisala Z. Tavčarjeva. Prvi del. Radijski oder, vodi Lombarjeva; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 V. Bartol: »Lopez«. Drama v 3 dej.; 17.15 Steffenov orkester; 17.30 Revija zborovskega petja; 18.00 Miniaturni koncert; 18.45: »Pratika«; 19.00 Jazzovski kotiček; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Glasba iz filmov in revij; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske ljudske epike; 20.45 Lesjakov ansambel; 21.00 Semeni plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Glasba v ljudskem tonu; 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 7. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.30 Sopek slovenskih pesmi; 12.10 Kalanova: »Pomenek s poslušavkami«; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Car glasbenih umetnin; 17.35 Slovarček sodobne znanosti; 17.55 Vaše čtivo; 18.15 Umetnost, književnost in prireditve; 18.30 Zbor »Costanza e Concordia« iz Rude; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.15 Znanje melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Pesmi od vsepovsod; 21.00 Z. Piščanec: »Premagana«; 21.20 Romantične melodije; 21.45 Slovenski solisti. Pianist Leon Engelman. Vorišek. Listek v albumu; Rondò, op. 18, v g duru; Rondò, op. 18, v c duru. Koželuh; Pastoral; Andantino, Jirovec; Valčki; 22.05 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 8. septembra ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas. Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.10 Naši pomorščaki — srečanja in spomini; 19.25 L. Hampton in njegova jazzovska skupina; 19.45 Zbor »Slovenski madrigalisti«, vodi Bole; 20.00 Šport; 20.35 R. Strauss: »Intermezzo«, opera.

♦ SREDA, 9. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.10 R. Vodeb: »Paestum, mesto grških templjev«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Sodobne popevke; 17.35 Mladina in šport; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Klavirski duo Bauer - Bung; 19.10 Higiiena in zdravje; 19.20 Jazzovski ansambli; 19.40 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert. V odmoru (21.05) Za vašo knjižno polico; 21.50 Glasba v polmraku; 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 10. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 »Mandolini napoletani«; 12.10 F. Antonini: »Konflikti v otroških sanjah«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Na počitnice; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.50 Simfonična glasba; 18.45 Južno-ameriški motivi; 19.10 G. Godoli: Življenje na drugih svetovih — domneve in možnosti; 19.25 Izbrali smo za vas; 20.00 Šport; 20.35 F. Tozzi »Uradnikovi spomini«. Dramatiziral R. Cantini; 21.20 Na havajski kitari igra John in Jerry; 21.30 Beethovne komorne skladbe; 20.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 11. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 12.10 Izlet za konec tedna; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Okno v svet; 17.55 Ne vse, toda o vsem; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji. Srebotnjak: Druga sonata za violino in klavir. Izvajata violinist Bravničar in pianist Lipovšek. 18.45 Riverside Jazz Band; 19.10 Epigram, Z. Tavčarjeva; 19.20 Harmonija zvokov in glasov; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Delo in gospodarstvo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Nekaj jazz; 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 12. septembra, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Sopek slovenskih pesmi; 11.50 Veseli motivi; 12.00 N. Kuret: Slovenski in furlanski običaji; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Varna pot« - oddaja o prometni vzgoji; 16.05 Operetne melodije; 16.45 Pravljice; 17.00 Znani pevci; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 17.35 Umetniki odgovarjajo; 17.55 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Moški vokalni kvartet vodi Vrabec; 18.55 Jonesov orkester; 19.10 R. Dolhar: »Krniška špica«; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 Nekdanji sloviti procesi v Trstu; 22.00 Vabilo na ples; 23.00 Zabavna glasba.

Ni hotel, da bi mislila, da se je takega mišljenja navzel, odkar ni več v bogoslovju, zato ji ni odgovoril. Saj ni znala prav ločiti med prazno vero in teologijo. Zaman in nesmiselno bi bilo, če bi jo začel zdaj tega učiti, in še prav ta hip, ko je komaj prišel in sta se po tolikem času šele začela pogovarjati.

»Hočeš zdaj malo juhe in mesa, ali pa naj ti sprajim jajca?«

»Nič več ne bom, hvala, mama. Zaenkrat imam dovolj. Rad bi stopil malo po vasi.«

»Kaj boš zdaj v vasi, saj je že tema.«

»Vseeno mi bo lepo, da spet hodim po domači vasi in lahko čutim njene vonjave. Prejle, ko sem šel skozi vas, se mi je zdelo, da ima vsaka hiša svoj obraz in vsako dvorišče svoj vonj, kakor ljudje. Morda bom tudi koga srečal, s komer bi se lahko malo pomenil.«

»Kaj se boš zdaj v temi menil z ljudmi. Rajši ostani tu pri meni,« je rekla proseče in iz njenega glasu je čutil, da bo jokala, če bo šel in bo ostala sama.

»Prav. Pa ne bom šel. Saj je res pozno,« je dejal, da bi jo pomiril.

Videl je, da jo je to potolažilo in razveselilo.

»Saj se imava tudi midva kaj pomeniti,« je rekla. Iz njenega glasu je zvenelo neko zmago-slavno veselje, ki ga ima spet pri sebi. Še nikoli prej ni tako odkrito pokazala veselja, da je pri njej.

Sedla je na pručko pri štedilniku, prei pa še privila plamen petrolejke navzdol, kot je imela navado, zaradi varčevanja s petrolejem. Ta njena kretanja je bila že čisto automatska. Skozi reže na železnih vratih štedilnika je bilo bideti rdeči žar zgorevajočih drv in migotanje plamenov je metalo poplesavajoče svetle odseve po tleh, ki so zavzemali vsak hip drugo obliko. Spomnil se je, kako je ljubil te žive odseve, ko je bil majhen. Ker je ostal zvečer kdaj sam doma, če je morala mati odnesti šivanje kakšni svoji naročnici, se ni čutil sam in ni občutil toliko strahu, če so migotali v štedilniku plameni in so poplesavali po tleh njihovi rdečkasti odsevi. Bili so kot topla, prijazna živa bitja. Tudi v njihovem šelestenju je bilo nekaj skrivnostno prijaznega, kakor bi nekdo komaj slišno šepetal lepe pravljice.

Mati je sklenila roke v naročju in ga gledala.

»Ali hodiš v Ljubljani v cerkev, Tinek?«

»Seveda hodim, mama.«

»Na Boga ne smeš pozabiti.«

»Saj ne bom, mama. Obljubim Vam.«

»Ali se srečata kdaj s tisto... punco, Tinek?«

Hotel je že vprašati: »S katero punco?«, a je rajši molčal. Vedel je, koga misli, in je zardel, toda tega v polmraku gotovo ni mogla videti.

»Nekajkrat sem jo srečal... Dva ali trikrat.«

»Sta si dobra?«

Vedel je, kaj je hotela s tem vprašati: če jo ima rad in ona njega.

»Ne vem, kaj bi rekel, mama... Videl sem jo res samo dvakrat ali kvečjemu trikrat.«

»Ali te nima rada?« Njeno vprašanje je bilo skoraj tesnobno.

»Vem, mama. Pravzaprav je nisem niti vprašal. Saj je še veliko premlada za to, ma-ma.«

»Pa tudi ti ji nisi povedal, da jo imaš rad?«

Pomolčal je. Kaj naj ji odgovori?

»Mislim, da je že spoznala, kaj čutim do nje,« je rekel potem.

»In ti ni nič odgovorila?«

»N-ne... nič,« je rekel obotavljaje.

Mati je molčala. Tudi on v polmraku ni mogel razločiti izraza na njenem obrazu. Videl je le belino njenega obraza.

»Zakaj to sprašujete, mama? Saj ni nič posebnega na vsej zadevi. Zaradi tega vam ni treba skrbeti.«

»Saj me ne skrbi. Kar tako sem vprašala. Če pa nočeš, da vprašam, pa te ne bom.«

»Kar sprašujta mama, če vas zanima. Saj nimam kaj prikrivati.«

Toda ona je molčala. Videl je, da pregiba ustnice, kakor da tiho govori sama s seboj ali moli. Tako navado je imela, kadar je kaj pre-mišljevala. Morda še vedno upa, da se bo razočaral in se vrnil v bogoslovje, je pomislil.

»Kako pa ji je ime?« je vprašala čez čas.

»Majda.«

»Katera svetnica pa je to?«

»Mislim, da ima god na kak Marijin praznik. Le da je Majda starodavno slovensko ime in ima kak poseben pomen.«

»Kakšen?«

Pomislil je.

»Morda pomeni nekaj takšnega kot dekle ali devica. Ali morda nevesta. V davnem po-menu.«

(dolje)

NOVI SVETOV

V angleškem kopališkem mestu Brightonu se je zbrala k razpravam Mednarodna zveza astronomov.

Višek zborovanja je bil v hipu, ko je zvezdoslovec z univerze v Manchesteru Zdenek Kopal, po rodu Čeh, seznanil zborovavce z odkritjem novih svetov. Skupina astronomov pod njegovim vodstvom je začela s proučevanjem že pred štridesetimi leti. Odkrivali so nov planetarni sistem, podoben našemu o-sončju, okoli ozvezdja z imenom »Epsilon Aurigae«. Pri dolgem študiju so se znanstveniki posluževali izsledkov, ki so jih prej-mali s pomočjo ameriškega vesoljskega sa-telita »OAO-2«.

Zvezda »Epsilon Aurigae« je po astro-nomskih računih še razmeroma mlada, to se pravi nekaj nad en milijon let in je dvaj-setkrat večja od našega sonca.

Oddaljenost nove zvezde od nas pa meri 5000 svetlobnih let, to je razdalja, ki jo pre-teče v pet tisoč letih svetloba s hitrostjo 300.000 kilometrov na sekundo!

Novo osvetje »Aurigae« si komaj moremo predstavljati po oddaljenosti od nas. Vendar so astronomi dognali, da sega »ozračje« te zvezde sedem milijonov kilometrov v ne-skončnost. Te plasti so na pol prozorne in niso sestavljene iz plinastih snovi.

Vendar se v njih že zgoščujejo okoli ne-znanih jeder nova trdnjša zvezdna telesa, ki dobivajo oblike naših planetov.

Nastaja torej v neskončnem vesoljstvu nov sončni sistem. Njegovega rojstva je pri-ča sedanji čas; kakšen je ta sistem in kakš-ni organizmi se bodo pojavili na njem, to bodo pa morda dognali šele pozni rodovi.